

100lat

Główny
Urząd Statystyczny

Zasoby GUS

Materiały dla Nauczyciela

Podstawowe pojęcia i definicje

Główny Urząd Statystyczny to centralny organ administracji rządowej podległy Prezesowi Rady Ministrów, który zajmuje się zbieraniem i udostępnianiem danych statystycznych. GUS informuje społeczeństwo, organy państwa i administracji publicznej oraz podmioty gospodarki narodowej o sytuacji ekonomicznej, demograficznej, społecznej oraz środowiska naturalnego Polski.

Statystyka publiczna to system zbierania danych statystycznych, gromadzenia, przechowywania i opracowywania zebranych danych oraz ogłaszania, udostępniania i rozpowszechniania wyników badań statystycznych jako oficjalnych danych statystycznych.

Dane statystyczne to dane dotyczące zjawisk, zdarzeń, obiektów i działalności podmiotów gospodarki narodowej oraz życia i sytuacji osób fizycznych, w tym dane osobowe, pozyskane bezpośrednio od respondentów albo z systemów informacyjnych administracji publicznej i rejestrów urzędowych, od momentu ich zebrania na potrzeby wykonywania zadań statystyki publicznej.

Główny Urząd Statystyczny prowadzi badania w oparciu o informacje uzyskane od respondentów i sprawozdawców, stosując zróżnicowane metody zbierania informacji i wykorzystując nowoczesne narzędzia i rozwiązania informatyczne.

Jakie dane są pozyskiwane?

Statystyka publiczna w Polsce gromadzi i udostępnia informacje na temat mieszkańców naszego kraju, środowiska, warunków naszego życia, edukacji, kultury, pracy, finansów, gospodarki, firm, wszystkiego, co jest wydobywane z ziemi, produkowane w fabrykach.

Skąd pozyskiwane są dane?

Główny Urząd Statystyczny prowadzi badania w oparciu o informacje uzyskane od respondentów i sprawozdawców, stosując zróżnicowane metody zbierania informacji i wykorzystując nowoczesne narzędzia i rozwiązania informatyczne. Dane są pozyskiwane m.in. w drodze ankiet realizowanych w gospodarstwach domowych, sprawozdań przedsiębiorstw oraz źródeł administracji publicznej.

Badania ankietowe – rozumiane jako badania realizowane przez ankieterów statystyki publicznej - to badania prowadzone w gospodarstwach domowych/rolnych na terenie całego kraju, czy w punktach sprzedaży detalicznej w oparciu o obowiązującą listę reprezentantów towarów i usług. Realizację badań w poszczególnych województwach koordynują wojewódzkie urzędy statystyczne, a wylosowane do badania mieszkania/gospodarstwa odwiedzają przedstawiciele lokalnej sieci ankieterów statystycznych.

Badania ankietowe są badaniami reprezentacyjnymi, co oznacza, że badana jest jakaś część gospodarstw domowych czy rolnych reprezentujących całą zbiorowość gospodarstw w Polsce.

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPT, pot. Inflacja) - wskaźnik cen reprezentanta w rejonie badania cen wynika z odniesienia jego średniej ceny miesięcznej do średniej ceny rocznej z roku poprzedniego. Ogólnopolski wskaźnik cen reprezentanta objętego notowaniami obliczany jest jako średnia geometryczna wskaźników cen ze wszystkich rejonów. Na podstawie wskaźników cen reprezentantów objętych badaniem cen w danej grupie, stosując średnią geometryczną, opracowuje się wskaźniki cen grup towarów i usług konsumpcyjnych na najniższym szczeblu agregacji systemu wag. Wykorzystuje się je następnie, przy zastosowaniu systemu wag, do obliczania wskaźników wyższych szczebli agregacji, aż do wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem. Wskaźnik cen obliczany jest według formuły Laspeyres'a, przy zastosowaniu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Obliczany jest w oparciu o wyniki:

- badania cen towarów i usług konsumpcyjnych na rynku detalicznym,
- badania budżetów gospodarstw domowych, dostarczającego danych o przeciętnych wydatkach na towary i usługi konsumpcyjne; dane te wykorzystywane są do opracowania systemu wag.

Produkt krajowy brutto (PKB) - końcowy rezultat działalności produkcyjnej jednostek produkcyjnych będących rezydentami. Może on być zdefiniowany na trzy sposoby:

- podejście od strony produkcji: PKB stanowi sumę wartości dodanej brutto poszczególnych sektorów instytucjonalnych lub poszczególnych gałęzi powiększoną o podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów (które nie są przydzielone do sektorów czy gałęzi). Jest on też pozycją bilansującą rachunku produkcji gospodarki ogółem;

- podejście od strony rozdysonowania: PKB stanowi sumę końcowego wykorzystania wyrobów i usług przez jednostki instytucjonalne będące rezydentami (spożycia i akumulacji brutto), powiększonego o eksport i pomniejszonego o import towarów i usług;
- podejście od strony dochodów: PKB stanowi sumę rozchodów na rachunku tworzenia dochodów gospodarki ogółem (kosztów związanych z zatrudnieniem, podatków związanych z produkcją i importem pomniejszonych o dotacje, nadwyżki operacyjnej brutto oraz dochodu mieszanego gospodarki ogółem).

Stopa bezrobocia rejestrowanego - Udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Portal informacyjny GUS to elektroniczna platforma znajdująca się pod adresem <http://stat.gov.pl> prowadzona przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Portal prezentuje wyniki badań ogólnopolskich, m.in.: informacje sygnałne, publikacje tematyczne, Dziedziny Bazy Wiedzy, wskaźniki makroekonomiczne, wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju, informacje międzynarodowe oraz metainformacje. Zawiera infografiki i informacje skierowujące do zasobów informacji statystycznych w innych urzędach i instytucjach w Polsce i na świecie. W ramach portalu informacyjnego funkcjonują portale regionalne, które prezentują wyniki badań na poziomie województw i informacje regionalne (<http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna>).

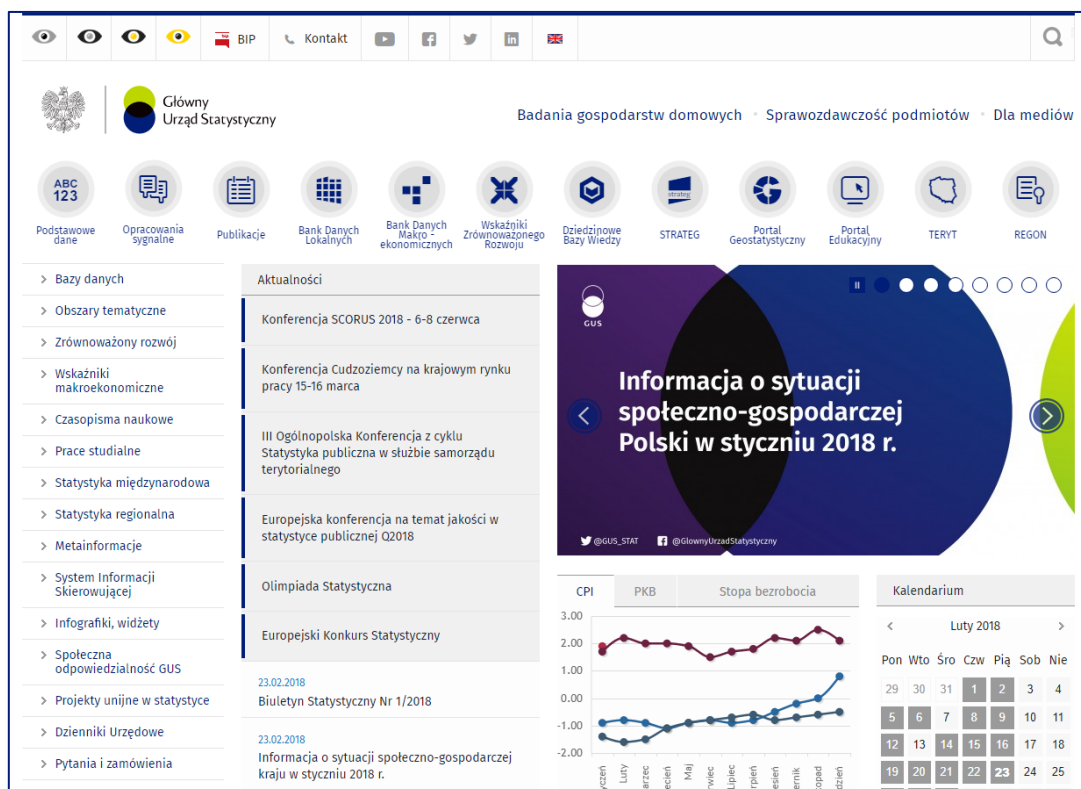
Forma prezentacji danych – dane są prezentowane w postaci publikacji tradycyjnych (papierowych) i elektronicznych, tabel, infografik, interaktywnych narzędzi/aplikacji,

Zasoby GUS

Strona główna

Na stronie głównej znajdują się aktualności z działalności statystyki publicznej, miesięczne wskaźniki: CPI, PKB i stopy bezrobocia rejestrowanego, a także kalendarz oraz najważniejsze linki do stron i zakładki GUS.

Strona główna

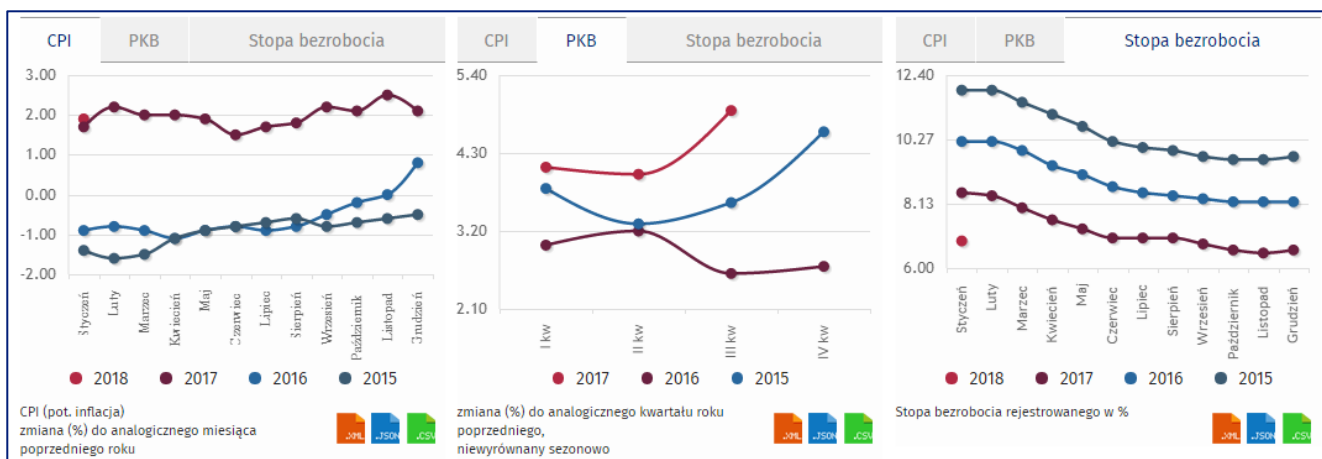

The screenshot shows the GUS website homepage. At the top, there are navigation icons for BIP, Kontakt, and social media. Below is the GUS logo and the text 'Główny Urząd Statystyczny'. A horizontal menu includes 'Badania gospodarstw domowych', 'Sprawozdawczość podmiotów', and 'Dla mediów'. A row of icons represents various services: ABC 123, Opracowania sygnałne, Publikacje, Bank Danych Lokalnych, Bank Danych Mskro-ekonomicznych, Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju, Dziedziny Bazy Wiedzy, STRATEG, Portal Geostatystyczny, Portal Edukacyjny, TERYT, and REGON. A left sidebar contains a list of categories like 'Bazy danych', 'Obszary tematyczne', 'Zrównoważony rozwój', etc. The main content area features a 'Aktualności' section with news items such as 'Konferencja SCORUS 2018 - 6-8 czerwca' and 'Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej Polski w styczniu 2018 r.'. Below the news is a chart showing 'CPI', 'PKB', and 'Stopa bezrobocia' from January to October. To the right of the chart is a 'Kalendarium' for February 2018.

Menu główne

Wykres inflacji (CPI), produktu krajowego brutto (PKB) i stopy bezrobocia

Opracowania sygnałne

Opracowania sygnałne to zbiór komunikatów i obwieszczeń Prezesa GUS oraz informacji sygnałnych, które są publikowane danego dnia o godz. 10:00.

Opracowania sygnałne dotyczą m.in. wskaźników cen, cen skupu i sprzedaży, przeciętnego wynagrodzenia, produktu krajowego brutto, stopy bezrobocia.

Publikacje

W zakładce „Publikacje” znajdują się materiały wytwarzane przez jednostki statystyki publicznej, takie jak książki wydawane przez Zakład Wydawnictw Statystycznych w postaci elektronicznej, tablice i opracowania tj. notatki informacyjne, informacje sygnałne.

Publikacje obejmują następujące obszary tematyczne:

- a. Ceny i handel
- b. Dzieci i rodzina
- c. Edukacja
- d. Gospodarka społeczna, wolontariat
- e. Infrastruktura komunalna. Nieruchomości
- f. Inne opracowania
- g. Koniunktura
- h. Kultura. Turystyka. Sport
- i. Ludność
- j. Nauka i Technika. Społeczeństwo informacyjne
- k. Osoby starsze
- l. Podmioty gospodarcze. Wyniki finansowe
- m. Rynek pracy
- n. Przemysł. Budownictwo. Środki trwałe.
- o. Rachunki Narodowe
- p. Roczniki Statystyczne
- q. Rolnictwo, leśnictwo
- r. Spisy powszechne

- s. Statystyka międzynarodowa
- t. Statystyka regionalna
- u. Środowisko. Energia
- v. Transport i łączność
- w. Warunki życia
- x. Zdrowie
- y. Z prac studyjnych

Narzędzia i strony informacyjne

1. Portal Sprawozdawczy
2. Bank Danych Lokalnych
3. Bank Danych Makroekonomicznych
4. Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju
5. Dziedzinowe Bazy Wiedzy
6. Strateg
7. Portal Geostatystyczny
8. Portal edukacyjny
9. Teryt
10. Regon

Portal Sprawozdawczy jest to zintegrowane środowisko przeznaczone do pozyskiwania danych statystycznych drogą elektroniczną, oferujące całość aplikacji przeznaczonych dla sprawozdawców do zarządzania realizacją obowiązków statystycznych oraz dla statystyków, którzy zarządzają i monitorują przebieg badań, a także udzielają wsparcia technicznego i merytorycznego sprawozdawcom. Portal zawiera blisko 200 typów elektronicznych formularzy badań statystycznych wypełnianych w sposób interakcyjny w przeglądarce WWW – dane wprowadzane na formularzach podlegają kontroli, a wszelkie błędy i nieprawidłowości są na bieżąco sygnalizowane. Użytkownicy mają możliwość transferu danych z zewnętrznych systemów i aplikacji.

Adres: <http://form.stat.gov.pl/formularze/przewodnik/psinfo.htm>

Bank Danych Lokalnych (BDL) jest największą w Polsce bazą danych o gospodarce, społeczeństwie i środowisku. BDL oferuje ponad 40 tys. cech statystycznych pogrupowanych tematycznie. Pierwsze dane pochodzą z 1995 roku.

Dane można przeglądać wg dziedzin oraz jednostek terytorialnej.

Adres: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Bank Danych Makroekonomicznych to nowoczesny bank danych, stanowiący zestaw wybranych miesięcznych, kwartalnych i rocznych wskaźników makroekonomicznych opisujących podstawowe tendencje rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Dane według rodzajów działalności prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności 2007 (PKD 2007), opracowaną na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev.2)

Adres: <http://bdm.stat.gov.pl/>

Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju jest narzędziem służącym do udostępniania i prezentacji wskaźników monitorujących Cele Zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030 (z danymi dla Polski) oraz zestawu wskaźników monitorujących zrównoważony rozwój na poziomie kraju, regionów, województw i powiatów. Analizę informacji ułatwiają narzędzia do wizualizacji danych w formie wykresów i map, jak również obszerny zbiór metadanych. Wskaźniki zostały pogrupowane według Celów Zrównoważonego Rozwoju (w przypadku Agendy 2030) oraz według dziedzin,

zawartych w ramach czterech ładów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego oraz instytucjonalno-politycznego (dotyczy modułów: krajowego, regionalnego i lokalnego).

Adres: <http://wskaznikizrp.stat.gov.pl/index.jsf>

Dziedziny Bazy Wiedzy stanowią nowoczesną platformę umożliwiającą dostęp do aktualizowanych na bieżąco informacji pochodzących z systemu statystyki publicznej. Wspierając realizację zadań analitycznych w ramach środowiska wewnętrznego, platforma wspomaga także udostępnianie użytkownikom zewnętrznym danych statystycznych o charakterze publicznym. Udostępnione bazy wiedzy dają możliwość wizualizacji danych w formie tabel, wykresów i map, a także pobranie tych materiałów oraz ich wykorzystanie w ramach własnych opracowań i analiz.

Adres: <http://swaid.stat.gov.pl/SitePages/StronaGlownaDBW.aspx>

Strateg to system stworzony na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju. Zgromadzono w nim wskaźniki wykorzystywane do monitorowania realizacji strategii obowiązujących w Polsce (na poziomie krajowym, ponadregionalnym i wojewódzkim) oraz w Unii Europejskiej (strategia Europa 2020). Dodatkowo system udostępnia dane statystyczne istotne dla realizacji polityki spójności. Uzupełnieniem danych liczbowych są definicje pojęć i informacje metodologiczne oraz raporty i analizy tematyczne. Wraz z bogatym zestawem bazodanowym STRATEG oferuje funkcjonalne narzędzia ułatwiające analizę zjawisk w formie wykresów i map.

Adres: <http://strateg.stat.gov.pl/>

Portal Geostatystyczny to nowoczesne rozwiązanie do kartograficznej prezentacji wyników informacji statystycznych pozyskanych w spisach powszechnych tj. Powszechnym Spisie Rolnym 2010 (PSR 2010) i Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011) oraz Banku Danych Lokalnych (BDL). Portal Geostatystyczny pełni funkcję gromadzenia, prezentowania i udostępniania informacji dla szerokiego grona odbiorców, m.in. administracji publicznej, przedsiębiorców, użytkowników indywidualnych oraz instytucji naukowo – badawczych. Kompleksowe rozwiązanie dostosowane jest do standardów europejskich, a wszystkie dane w drodze przetwarzania zostają przedstawione w formie odpersonalizowanej, z zachowaniem tajemnicy statystycznej. Dane prezentowane są przy użyciu takich metod prezentacji kartograficznej, jak kartogramy i kartodiagramy.

Adres: <http://geo.stat.gov.pl/>

Portal edukacyjny stanowi narzędzie do dostarczania i popularyzacji wiedzy z zakresu funkcjonowania statystyki publicznej, badań statystycznych, produktów i narzędzi statystycznych oraz statystyki jako nauki i dziedzin pokrewnych. Misją Portalu jest wyjaśnianie zagadnień z zakresu statystyki w przystępny, prosty i jasny sposób. Na portalu zamieszcza się również informacje o działaniach edukacyjnych podejmowanych przez Główny Urząd Statystyczny oraz Urzędy Statystyczne.

Adres: <http://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/>

Teryt jest to rejestr urzędowy podziału terytorialnego Polski. Krajowy rejestr obejmuje systemy:

- TERC – zawiera identyfikatory i nazwy jednostek zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego kraju i jest zbudowany według hierarchicznej numeracji: województw, powiatów, gmin. Aktualizacji systemu dokonuje się na bieżąco po każdej zmianie podziału terytorialnego kraju dotyczącej tworzenia, łączenia, znoszenia i zmiany nazw jednostek podziału terytorialnego.
- SIMC – zawiera urzędowe nazwy i rodzaje miejscowości, stałe, niepowtarzalne identyfikatory miejscowości, przynależność miejscowości do gminy, powiatu i województwa, a także przynależność integralnych części miejscowości do miejscowości podstawowych. System identyfikatorów i nazw miejscowości aktualizowany jest na bieżąco po wprowadzeniu zmian urzędowych nazw i rodzajów miejscowości oraz zmian w podziale terytorialnym kraju.

- BREC – stanowi sieć jednostek podziału statystycznego dla potrzeb przeprowadzania narodowych spisów powszechnych i prowadzenia badań reprezentacyjnych. W skład jednego rejonu statystycznego wchodzi kilka, nie więcej niż dziewięć, obwodów spisowych. Rejony statystyczne i obwody spisowe pokrywają bez reszty całe terytorium kraju i zamykają się w granicach jednostek podziału terytorialnego. Ich granice są utrwalone jako warstwa mapy cyfrowej. System rejonów statystycznych i obwodów spisowych zawiera numery tych jednostek wraz z liczbą mieszkań oraz przybliżoną liczbą ludności.
- NOBC – zawiera adresy mieszkań położonych w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych oraz adresy obiektów zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkałych pomieszczeń. W ramach systemu prowadzony jest centralny katalog ulic ULIC. Adresy w bazie systemu NOBC są zakodowane przy pomocy identyfikatorów z katalogów: jednostek podziału terytorialnego, miejscowości i ulic. Aktualizacja systemu identyfikacji adresowej ulic, nieruchomości, budynków i mieszkań NOBC jest dokonywana w powiązaniu z aktualizacją systemu rejonów statystycznych i obwodów spisowych BREC.

Adres: <http://eteryt.stat.gov.pl/>

Rejestr REGON to Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, REGON, został utworzony na podstawie art. 41 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, z późn. zm.). Rejestr REGON jest bieżąco aktualizowanym zbiorem informacji o podmiotach gospodarki narodowej prowadzonym w systemie informatycznym w postaci centralnej bazy danych.

Baza Internetowa Regon
Wyszukiwarka podmiotów
gospodarki narodowej

Rejestr REGON:

- służy osiągnięciu spójności identyfikacyjnej podmiotów gospodarki narodowej wpisywanych do innych urzędowych rejestrów i systemów informacyjnych administracji publicznej,
- służy jednolitości opisów stosowanych w nomenklaturze pojęciowej i klasyfikacyjnej we wszystkich urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej,
- dostarcza ogólnej charakterystyki działających w gospodarce narodowej podmiotów w przekrojach: terytorialnym, własnościowym, rodzajów działalności, form prawnych itp.,
- umożliwia sporządzanie wykazu adresów działających podmiotów,
- jest podstawą do tworzenia baz i banków danych o podmiotach gospodarki narodowej,
- stanowi główne źródło zasilania bazy jednostek wybieranych do badań statystycznych.

Adres: <https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl/appBIR/index.aspx>, <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon/>

Materiały pomocnicze:

- Ustawa o statystyce publicznej
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160001068/O/D20161068.pdf>
- Informator GUS 2017
<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/inne-opracowania-zbiorcze/informator-gus-2017-folder,15,5.html>
- Strateg – niezbędnik statystyczny http://strateg.stat.gov.pl/slider/ns_2015_PL.pdf
- Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju
http://bialystok.stat.gov.pl/files/gfx/bialystok/pl/defaultaktualnosc/780/33/1/1/wzr_ulozka2.pdf
- Informacja o przeprowadzanych badaniach
<http://stat.gov.pl/badania-gospodarstw-domowych/materialy-informacyjno-promocyjne/>
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju – publikacje
<http://stat.gov.pl/zrownowazony-rozwoj/publikacje/>
- Strateg - Interaktywny podręcznik użytkownika
<http://strateg.stat.gov.pl/Home/Pomoc>
- Portal Geostatystyczny – podręcznik użytkownika
https://geo.stat.gov.pl/documents/20182/0/Podrecznik_uzytkownika_v2.pdf/a3003f3f-6149-42f8-9c83-408095d81d5a

- Ogólna charakterystyka systemu rejestru TERYT
http://eteryt.stat.gov.pl/eTeryt/rejestr_teryt/ogolna_charakterystyka_systemow_rejestru/ogolna_charakterystyka_systemow_rejestru.aspx?contrast=default